

Co nového v travním semenářství aneb zamyšlení nad seminářem Mezinárodního týmu pro semenářství pícnin (IHSG) ve Winchesteru (6. – 9. července 2005)

Ing. Bohumír Cagaš, CSc.

OSEVA PRO s.r.o., Výzkumná stanice travinářská Rožnov-Zubří

Letošní rok byl neobyčejně bohatý na významné travinářské akce a odborná setkání v mezinárodním měřítku. Jubilejní, už 20. mezinárodní travinářský kongres, se sešel ve dnech 26. června až 1. července v irském Dublinu. Na něj navazovalo pět satelitních seminářů: využití molekulárních technik ve šlechtění trav a ostatních pícnin pro pícninářské a trávnickářské účely (Aberystwyth), produkce a využití siláže (Belfast), využití píce ve výživě zvířat v podmínkách mírného pásma (Cork), travinářství v marginálních podmínkách (Glasgow) a výživa a kvalita půdy v trvale udržitelném travinářství (Oxford). Jak se už v minulých desetiletích stalo zvykem, zejména hlavního travinářského kongresu se zúčastnily špičky evropského i zámořského výzkumu. Bylo tedy dobrým nápadem úřadujícího prezidenta IHSG týmu – prof. Billa Younga z Oregonu – využít této ojedinělé příležitosti a svolat mimořádnou schůzku odborníků na britské ostrovy. Připomínám, že pravidelné konference IHSG se konají vždy v mezidobí travinářských kongresů, již od roku 1987 (Tune, Dánsko). A aby byl výčet travinářských akcí úplný, na tento seminář navazovala volně 10. mezinárodní trávnickářská konference v severowaleském Llandudnu.

Hotel Marwell, umístěný v areálu rozsáhlého zooparku u jihoanglického Winchesteru, mne přivítal večer 6. července celkem vlídně. Anglické počasí se toho večera podobalo našemu (zataženo a deštivo) a taxikář tmavé pleti z Bangladeše, který mne vezl z vlakového nádraží do hotelu ode mne vyinkasoval za cca 8 km cesty „pouze“ 15 liber šterlingů... Ale už v recepci hotelu mne vítal vždy veselý Alex Burgon (British Seed Houses), pravidelný účastník těchto setkání (a oznamoval, že „orange marmelade“ tady nebude – s narážkou na moji náklonnost k této anglické pochutině...), Birte Boelt, Bill Young s paní Carol, Don Loch a další.

Samotné dvoudenní zasedání proběhlo v příjemné „zasedačce“ hotelu ve čtyřech tematických celcích, kde po úvodní referátu zvaného řečníka následovaly připravené prezentace z pléna. K referátům proběhla diskuse, moderovaná předsedajícím každého bloku. Jen tak se dalo jednání vtěsnat do velmi příjemného a nenásilného celku. A to zbyl ještě čas na „coffee break“ a neformální diskusi v přilehlé zahradě.

První sekce byla věnována výživě dusíkem; hlavní referáty přednesli J. Hart (Oregon State University, Corvallis, Oregon, USA) a R. Gislum (Danish Institute of Agricultural Science, Slagelse, DK), koreferáty přispěli B. McCoy (NZ), G. Borm (NL), F. Deneffbourg (F) a B. Young (USA).

Sekce druhá byla věnována našim současným znalostem interakcí mezi „vstupy“ (pesticidy, růstové regulátory, výživa atd.). Úvodní referáty přednesli B. Young (Oregon State University, Corvallis, Oregon, USA) a G. Borm (Applied Plant Research, Lelystad, NL), ke kterým dále přispěli B. McCoy (NZ), Ch. Haldrup (DK) a K. Svensson (DK).

Ve třetí sekci, která byla věnována ochraně před pleveli a genetické čistotě osiva přednesli hlavní referáty N. Fairley (Agriculture & Agri/Food Canada, Beaverlodge, Alberta, CDN) a S. Mathiassen (Danish Institute of Agricultural Science, Slagelse, DK). S koreferáty vystoupili B. Cagaš (CZ) a Ch. Haldrup (DK).

V sekci 4, věnované organickému semenářství, vystoupili T. Aamlid (The norwegian Crop Research Institute, Grimstad, N), který zároveň pozval a představil řádnou semenářskou konferenci, která se bude konat v roce 2007 v Norsku a Dánsku a M. Falcinelli (Dipartimento di Biologia Vegetale e Biotecnologie, Perugia, I). Ten využil samozřejmě svého vystoupení k obdobnému setkání na EUCARPII (Tema: „Šlechtění a semenářství pro konvenční a organické zemědělství“) v Perugii příští rok. Koreferáty doplnili jednání Ch. Haldrup a B. Boelt (DK).

S ohledem na aktuálnost organického pěstování semen pícnin i u nás, vybírám několik myšlenek a poznatků z jednání poslední sekce. Podle údajů DLF Trifolium se ve „starých“ členských zemích EU zajišťuje semenářství v organických podmínkách cca na 5 milionech ha; z toho pícniny činí 50 %. Roční potřeba trav a jetelovin pro zakládání organicky udržovaných pastvin činí 2 550 – 3 500 tun ročně. Pravděpodobně největší plochy semenných porostů trav a jetelovin v organickém režimu jsou momentálně v Dánsku – 3 000 ha. Největší podíl činí jílek vytrvalý (1 700 ha, zbytek připadá na bojínek luční, jetel luční a jetel plazivý). T. Aamlid dále uvedl, že v Norsku by měla činit plocha, na které se hospodářství v organickém režimu do roku 2010 stoupnout na 10 %. Podpora ze strany státu sice je, ale konverze probíhá velmi pomalu. Veřejnost sleduje tyto snahy s porozuměním, ale jen malá část je ochotná za tyto produkty více zaplatit.

Co je velmi aktuální v organickém semenářství pícnin:

- a) odstranění plevelů a kulturních příměsí z porostu; limity pro obsah některých plevelných druhů v osivu které platí v konvenčním semenářství, by měly být měkčí
- b) jak zajistit slušný výnos již v 1. sklizňovém roce ?
- c) organická minerální výživa může být často problematická, zejména tam, kde platí určitá omezení atd.
- d) značný až neřešitelný problém představují choroby a škůdci, např. u jetelů a lipnice luční
- e) jak realizovat sklizeň jetelovin bez desikantů ?
- f) jak řešit prodejnost resp. otázky trhu s organickým osivem ?
- g) otázkou může být i harmonizace s ostatním, tj. konvenčním zemědělstvím
- h) další, specifické problémy

S ohledem na skutečnost, že semenářský výnos u trav je dán ze 70 % počtem plodných stébel na jednotku plochy, je otázka založení vůbec nejkritičtějším bodem v travním semenářství. Znamená to kriticky posoudit předplodinu, vybrat vhodnou krycí plodinu a zvolit optimální dobu setí včetně správné metody.

Stále diskutovanou otázkou zůstává i „směsné“ pěstování trav a jetelovin. Jde o velmi starý způsob pěstování (dánská agrární komora vydala k pěstování bojínku lučního s jetelem lučním, případně švédským směrnice již v roce 1923 !), který se po léta osvědčoval a je místy praktikován dosud. Požadavky na čistotu sklizeného osiva však nebyly tehdy tak přísné jako dnes. Tento způsob pěstování je vhodný pro organickou produkci, je třeba však vyřešit otázku nejvhodnější kombinace (tráva x jetel) a otázku způsobu setí. V norských pokusech se směsným pěstováním bojínku lučního a sedmi rozdílných jetelovin byly nejlepší výsledky dosaženy s jetelem alexandrijským v I. sklizňovém roce a s tolicí dětelovou ve II. sklizňovém roce. V polních pokusech byly zkoušeny dva způsoby setí: společně do jednoho řádku, střídavě do řádku tráva, jetelovina. Prvý způsob se jevil z hlediska výnosu jako perspektivnější.

Odpoledne obou jednacích dnů bylo věnováno exkurzím. Ve čtvrtek 7. července jsme navštívili pana Jamese Hewetsona-Browna v Overtonu, který se specializuje mimo semenářství obilovin a píceňin i na výrobu travních kobereců – jak technických, tak sloužících pro založení květnatých louček. Část semenářských ploch trav (jílek vytrvalý) byla převedena na organický režim. Po „konverzi“ zajištěné jetelem lučním následoval oves a setí jílku vytrvalého jako podsevu do jarního ječmene. Porost jílku vytrvalého byl velmi pěkný, sliboval úrodu kolem 800 – 1000 kg z hektaru a byl „nezvykle“ čistý.

Velmi zajímavé byly polní pokusy organizované skupinou TAG (the Arable Group) v Nortonu, v blízkosti Winchesteru, kterými nás provedl sympatický Justin Bidwell. Tyto výživářské a pesticidní pokusy jsou financovány z tzv. NFU Herbage Seed Technical Levy Fund. Tento fond je vytvářen příspěvkem farmářů z jejich semenářské produkce. Řada pokusů by mohla být i inspirací pro nás; zároveň jsem si uvědomil, že cesta, kterou jsme letos v zajištění podobného typu pokusů nastoupili – totiž financování semenářskými firmami sdruženými v SPTJS – je správná. Do anglických pokusů bylo zařazeno: sledování 34 členného sortimentu odrůd jílku vytrvalého s ohledem na napadení černou rzivostí trav (*Puccinia graminis* subsp. *graminicola*), hubení lipnice obecné v semenářském porostu jílku vytrvalého Abereif herbicidním přípravkem na bázi propaquizafopu (různá dávka účinné látky a různý termín ošetření), ochrana jílku vytrvalého vůči dřepčíku (*Psylliodes luteola*) přípravkem na bázi chlorpyrifosu, hnojení sírou, ochrana proti výdrolu pomocí 5 typů herbicidů. TAG zařadil do svých pokusů i testy růstového regulátoru Moddus (trinexapacetyl) a testy 6 různých fungicidů (Opus, Amistar, Opera, Tracker, Proline a Fandango) – to vše v semenářských porostech jílku vytrvalého Aberdart a Aberavon. Už za soumraku a drobného deště jsme mohli srovnat působení 9 herbicidů (Falcon, Liberator, Artist, Sencorex, Attribut, Nortron, Crystal, Atlantis a Hussar) na 21 druhů trav a jejich doprovodná plevelná společenstva.

I pan Angus Janaway (Bidden Grange, Upton Gray u Basingstoke) zaujal netradiční skladbou pěstovaných plodin: mák pro farmaceutický průmysl, „květnaté louky“ na semeno pro renovaci a konzervaci prostředí a jílek vytrvalý (ve výborném stavu, slibující 1200 – 1500 kg z ha). Milým a vítaným doplňkem byla káva na jeho anglickém trávníku, ve dvoře plném květin a okrasných keřů.

Závěrečná exkurze proběhla u mladého farmáře Dicka Halla, současného předsedy britské asociace semenářů. I on nám předvedl své mistrovství (organicky pěstovaný jílek) v podmínkách pro nás nezvyklých – většina jeho pozemků leží totiž na křídovém podkladě a orníční vrstva, cca 30 – 35 cm vysoká – je plná „flintů“ drobných kamenitých úlomků. Ty jsou ostatně typické pro celý kraj. Rada vesnických domků (jako vystřižených z detektivních novel s Adamem Dalglissem) i průčelí radnice a dalších veřejných budov ve Winchesteru je jsou jimi zdobeny.

Na závěr letošního, opět úspěšného setkání, zvolila semenářská skupina nového prezidenta – paní Dr. Birte Boelt a poděkovala dosavadnímu šéfovi Billu Youngovi. Potvrdila zároveň, že heslo této trváním krátké, ale obsahem hodnotné konference „To encourage cooperation and communication between workers actively engaged in herbage seed production“ je stále platné.